

خاموشی محافظان نامرئی در مردان

زنان و مردان در هر مرحله‌ای از زندگی شاهد یکسری تغییرات جسمانی و فیزیولوژیک هستند که به تکامل رسیدن این سیستم‌ها، بیشتر حائز اهمیت است.

سلامت نیوز : زنان و مردان در هر مرحله‌ای از زندگی شاهد یکسری تغییرات جسمانی و فیزیولوژیک هستند که به تکامل رسیدن این سیستم‌ها، بیشتر حائز اهمیت است.

به گزارش سلامت نیوز به نقل از ایران ؛ زمان تولد، بلوغ و پس از آن تغییرات سیستمی هر فردی متفاوت است و با گام نهادن به مرحله پیری، این تغییرات در مسیر زوال و از بین رفتن تدریجی قرار خواهند گرفت و به این ترتیب عملکرد بسیاری از ارگان‌ها و سلول‌های بدن نیز، به سمت زوال پیش خواهند رفت. البته بعضی از این تغییرات فیزیولوژیک و برخی دیگر غیرفیزیولوژیک یا بیماری‌زا هستند اما مهم‌ترین فرایند که به‌طور طبیعی در زنان و مردان اتفاق می‌افتد، تغییرات زمان بلوغ است. در این زمان با فعال شدن هیپوتالاموس، هیپوفیز و غدد جنسی ترشح هورمون‌های جنسی در دختران و پسران افزایش پیدا می‌کند که نتیجه آن تغییر در صفات ثانویه جنسی دختران و پسران خواهد بود و علاوه بر این قابلیت باروری و تداوم نسل را نیز می‌یابند.

این فرایند در دختران به‌طور دوره‌ای و هر 4 هفته یکبار اتفاق می‌افتد اما در جنس مذکر تغییرات فیزیولوژیک دوره‌ای در عملکرد سیستم آندوکراین (غدد جنسی) دیده نمی‌شود ولی مردان نیز پس از 50 سالگی دستخوش یکسری تغییرات غیرقابل پیشگیری خواهند شد. از این‌رو با دکتر حسین دلشاد فوق‌تخصص غدد داخلی و متابولیسم به گفت‌وگو نشسته‌ایم.

آیا فرایند یائسگی در میان مردان نیز پدیدار می‌شود؟

با رسیدن به دهه پنجم عمر، به تدریج فعالیت غدد جنسی در زنان کاهش پیدا می‌کند و سرانجام با بروز یائسگی این فعالیت متوقف خواهد شد. در حقیقت یائسگی تنها دلیل تعریف فعالیت فیزیولوژیک سیستم غدد درون‌ریز و متابولیسم است. در میان مردان نیز فعالیت غدد جنسی با گذشت سن، کاهش پیدا می‌کند اما برخلاف زنان متوقف نخواهد شد. البته سایر دستگاه‌های سیستم غدد درون‌ریز و متابولیسم نیز با گذشت سن در هر دو جنس تغییراتی پیدا می‌کنند که این تغییرات هر چند فیزیولوژیک تلقی می‌شوند اما ممکن است در برخی افراد، باعث بروز علائم و نشانه‌هایی شوند که ممکن است با عوامل بیماری قابل تشخیص نباشند.

برای مثال کاهش عملکرد غدد جنسی در مردان از دهه پنجم الی ششم عمر به بعد، موجب بروز یکسری علائم از جمله کاهش قدرت عضلانی و نیروی عضلانی و اختلال در عملکردهای شناختی و خلق و خو می‌شود که ممکن است با بیماری‌های روانی اشتباه گرفته شود و کاهش عملکرد غدد جنسی مردان، تحت عنوان آندروپوز شناخته می‌شود.

آیا علائم مطرح شده قابل درمان است؟

تحقیقات نشان داده است، احساس خستگی و ضعف، کاهش توان و نیروی عضلانی، اختلالات خلق و خو، افسردگی و سندرم ضعف مزمن در میان مردان به دلیل کاهش سطح تستسترون است که در این صورت می‌توان با تزریق تستسترون تا حد زیادی، آنها را کنترل کرد.

عارضه شایع پروستات در میان مردان خطرآفرین نیز هست؟

اکثر مردان در سنین بعد از 50 سالگی با بزرگی غده پروستات روبه‌رو می‌شوند که با گذشت سن و بعد از دهه 50، به تدریج بر حجم آن افزوده شده و باتوجه به محل قرارگیری‌اش باعث تنگی مجاری ادراری خواهد شد و به این ترتیب در عمل دفع ادرار اختلال به‌وجود می‌آید. البته از مشکلات دیگری که مردان را در این سن تهدید می‌کند، سرطان پروستات است که با بزرگی غده پروستات، اختلال در سیستم دفع ادرار پدیدار می‌شود و در صورت تشخیص ندادن بموقع، به بافت‌های دیگر حمله‌ور خواهد شد و در این‌صورت موجب درگیری استخوان، کبد، ریه و در حالت کلی متاستاز به سایر اعضا می‌شود که بهترین روش درمان در این خصوص برداشتن بیضه‌هاست.

عمده‌ترین تحولی که با افزایش سن، در آقایان به وجود می‌آید چیست؟
با افزایش سن، سطح هورمون تستسترون مردان کاهش پیدا می‌کند. در واقع عملکرد سیستم تولیدکننده تستسترون رو به خاموشی خواهد رفت.

سن بلوغ افراد چه ارتباطی با این مسئله دارد؟

سن شروع بلوغ در کشورهای مختلف متفاوت است اما معمولاً بلوغ در دختران از سن 8 سالگی و در پسران از سن 9 سالگی شروع می‌شود. فرایند بلوغ که در میان دختران و پسران علائم متفاوتی دارد، در مدت تقریبی 4 سال به تدریج پیشرفت می‌کند تا به تکامل نهایی برسد و تا پایان عمر، این صفات ثانویه جنسی در مردان و زنان پایدار خواهد ماند اما اگر دختری تا سن 13 سالگی و پسری تا سن 14 سالگی هیچ‌یک از علائم و نشانه‌های بلوغ را دارا نباشد، به عارضه هیپوگنادیسم یا تأخیر بلوغ مبتلاست. هیپوگنادیسم نیز به دو گروه هیپوگنا یا مرکزی و هیپوگنا یا محیطی تقسیم می‌شود.

هریک از این تقسیم‌بندی‌ها را به طور مجزا توضیح دهید.

در نوع مرکزی، اشکال در غده هیپوتالاموس و هیپوفیز است و در نوع محیطی آن، اشکال در تخمدان‌ها یا بیضه‌ها است. نوع مرکزی هیپوگنادیسم که اختلال در هیپوتالاموس یا هیپوفیز وجود دارد، ممکن است به علت بعضی بیماری ژنتیکی، تومورهای سیستم اعصاب مرکزی، عفونت‌های سیستم ادراری مرکزی، ضربه مغزی، رادیوتراپی ناحیه سر، بیماری‌های مزمن، کم‌کاری غده تیروئید، بی‌اشتهایی عصبی یا در اثر فعالیت‌های ورزشی آن هم به صورت حرفه‌ای در میان زنان، دیده می‌شود اما نوع محیطی هیپوگنادیسم، به علت اختلالات کروموزومی در هر دو جنس ایجاد می‌شود و اختلالات اولیه در تخمدان و بیضه‌ها نیز منجر به بروز هیپوگنادیسم محیطی خواهد شد.

از طرفی، عفونت‌های بیضه، ضرباتی که در دوران کودکی به ناحیه بیضه وارد می‌شود، شیمی‌درمانی، رادیوتراپی و... نیز موجب از بین رفتن عملکرد بیضه و هیپوگنادیسم می‌شود و به طور کلی، علائم بالینی هیپوگنادیسم بستگی به زمان بروز عارضه ایجاد کننده هیپوگنادیسم دارند. برای مثال اگر فردی قبل از ظاهر شدن علائم بلوغ، دچار هیپوگنادیسم شود معمولاً در سن بلوغ، هیچ صفات ثانویه جنسی را نشان نمی‌دهد اما اگر عارضه ایجادکننده هیپوگنادیسم بعد از بروز صفات ثانویه جنسی باعث هیپوگنادیسم شود صفات ثانویه در بیمار وجود داشته اما به تدریج تظاهر این صفات ثانویه جنسی کم‌رنگ‌تر می‌شوند. در این باره مثالی بزنید.

برای مثال اگر در یک جنس مذکر، عارضه هیپوگنادیسم قبل از بلوغ پدیدار شود، فرد ظاهری مردانه نداشته و فاقد رویش موهای صورت و بدن خواهد بود. صدایش شبیه به زنان است اما اگر یک فرد مذکر که بعد از رسیدن به بلوغ به هر علتی دچار عارضه هیپوگنادیسم شود معمولاً از مقدار موهای وابسته به هورمون مردانه در صورت و بدن او کاسته می‌شود.

آیا می‌توان عملکرد بیضه‌ها را ثابت نگه داشت؟

خیر. این یک روند طبیعی است و سلول‌های سازنده هورمون در هر دو جنس، به تدریج ضعیف خواهد شد و مرگی برنامه‌ریزی شده در انتظار همه هورمون‌ها است که برای بعضی از ارگان‌ها جبران‌پذیر نیست. از این‌رو میزان هورمون مردانه در سنین پس از 50 سالگی به نیمی از دوران جوانی تحلیل خواهد رفت زیرا سلول‌های تشکیل‌دهنده تستسترون کاهش پیدا می‌کنند و این یک روند طبیعی است که خواه ناخواه طی می‌شود و فرایند پیری را تجربه می‌کند.

بیماری‌ها و زوال شایع در میان مردان، برای همه آنها اتفاق می‌افتد؟

همه مردان کم و بیش دچار بزرگی غده پروستات می‌شوند اما شدت آن متناسب با میزان حساسیتی است که پروستات، نسبت به هورمون مردانه دارد. به همین دلیل ممکن است یک مرد در سنین پائین دچار عارضه بزرگی غده پروستات شود و مردی دیگر در سن 80 سالگی با این پدیده روبه‌رو شود. در واقع گیرنده‌هایی که هورمون مردانه را تحریک می‌کنند حساسیت‌های متفاوتی را در راستای ابتلا به بزرگی پروستات به وجود می‌آورند. علاوه بر این داروهای بدنسازی، دوپینگ، سموم شیمیایی، آلودگی محیط، مصرف بیش از حد هورمون‌های مردانه در سنین پائین و عواملی از این دست، زمینه بزرگی یا سرطان پروستات و البته در بروز پدیده‌های مختلف بدن و رشد و نمو بافت‌های متنوع را فراهم می‌کنند و باید خاطر نشان کرد سن بروز عارضه پروستات و مشکلات مردان نیز کاهش پیدا کرده است.